

În multe țări din lume există « muzee ale munților », dedicate frumuseților naturale, ca și celor create de minile oamenilor și legate de munți.

În Munții Tatra, care formează una din marile atracții turistice ale R. S. Cehoslovaciei și R. P. Polonei există două astfel de muzee: unul la Tatranska Lomnica (Cehoslovacia) și celălalt la Zakopane (Polonia), deosebite atât prin natura exponatelor cât și prin modul lor de prezentare, dar care se completează reciproc, fiind fiecare în felul său interesant și atrăgător.

Muzeul de la Tatranska Lomnica se află într-o clădire provizorie, destul de mare dar nelăptosă totuși pentru mulțimea exponatelor. Date fiind perspectivele de dezvoltare ale muzeului, se preconizează mutarea lui într-o altă clădire, de aproximativ patru ori mai mare.

În acest muzeu, denumit Muzeul Parcului național din Tatra se află o mare hartă în relief a masivului Vysoké Tatry (Tatra înaltă), cu toate potecile ce duc spre diversele obiective turistice. Această machetă se află în mijlocul celei mai mari săli a muzeului, iar împrejur, în vitrine special amenajate este prezentată prin exponate, însoțite de scurte texte lămuritoare, o istorie a dezvoltării turismului în acest masiv. Exponatele sînt hărți, vechi ghiduri, cărți, machete de cabane azi dispărute etc.

Cu ajutorul exponatelor aflăm că interesul pentru cunoașterea Munților Tatra a apărut încă din secolul XVI cînd a fost făcut primul tur cunoscut (în 1565) de la Kozmarok la Zelené Pleso (Lacul Verde). Prima ascensiune a fost făcută de un student în 1615 iar prima bază turistică a fost dezvoltată în 1793 la Stry Smokovec. Începînd cu acest an, profesori, botaniști și istorici își îndreaptă pașii și cercetările spre Munții Tatra iar curînd apar și primii cercetători străini. Se fac determinări barometrice, se întocmesc hărți, se fac cercetări privind flora.

În 1813 un botanist suedez, Göran Wahlberg, specialist în flora Carpatilor, întreprinde o călătorie de mai multe luni în această regiune iar rezultatele științifice ale cercetărilor sale sînt prezentate în cartea « Flora Carpathorum ».

La sfîrșitul secolului trecut se constituie prima linie ferată și se înființează prima organizație de turism, ceea ce dă un mare avînt construcției de cabane și amenajării de drumuri turistice. Se organizează un serviciu de ghizi și de salvare și apare o bogată literatură privind Munții Tatra, ca și primul ghid turistic cuprinzînd o hartă a masivului. Acest interesant istoric al turismului este prezentat într-o at-

mosfera strînsă legată de specificul natural și etnografic al regiunii. Fotografii și diapozitive, cu peisaje din Munții Tatra, numeroase elemente de faună și floră întregesc imaginile legate de această deosebit de frumoasă rezervă naturală. Menționăm în treacăt că în masivul Vysoké Tatry se află 25 piscuri cu peste 2500 m altitudine, 8 depășind 2600 m. Virful cel mai înalt este Gerlachovský Štit cu 2655 m, aflat în partea cehoslovacă. Numărul vizitatorilor Parcului Național din Tatra ajunge la media anuală de 1 milion.

În muzeu se mai află numeroase exponate legate de aspectele etnografice ale regiunii: unelte de muncă și obiecte de uz casnic, costume populare de muncă și de sărbătoare ale populațiilor de diverse naționalități care locuiesc în această regiune.

Muzeul de la Zakopane este conceput pe alte baze. Aici se pune accentul în mod deosebit pe aspectele etnografice și lucrul este explicabil deoarece regiunea Zakopane își păstrează în mod deosebit un specific tradițional care constituie un punct de atracție de mare interes. Există un stil arhitectonic țărănesc denumit « stil Zakopane », în care au fost construite frumoase biserici de lemn. Meșteșugurile populare sînt prezente cu lucrări specifice în piele, în crustă de metal în lemnul măiestrit modelat, în obiecte de uz casnic sau de ornament. La acestea se adaugă portul muntean al regiunii, cu o gamă coloristică bogată, legende, cîntecele, dansurile, sărbătorile tradiționale cu ceremonii străvechi, limba asemănătoare polonezei vechi.

Sala de la parter a expoziției conține interiorul unei case tipice de munte, cu obiecte legate de principală ocupație a populației din regiune: creșterea vitelor. Aici se află obiecte de artă populară, costume, mobile, obiecte sculptate, instrumente muzicale, obiecte de uz casnic, obiecte de cult, obiecte de artizanat în sticlă și metal; în afară de acestea se mai poate vedea și o frumoasă colecție de picturi pe sticlă și obiecte de ceramică.

Secția de literatură naturală cuprinde un relief al munților Tatra și Pieniny, obiecte legate de industria minieră și metalurgică de altădată și exponate din flora și fauna Tatrei. Muzeul cuprinde și o sală de expoziții temporare. Aici expun pictori din regiune și, desigur, majoritatea tablourilor prezintă peisaje din împrejurimi, căci partea poloneză a Munților Tatra este de asemenea deosebit de pitorească. Virfurile calcareoase ale Tatrei occidentale, care se află în Polonia sînt, spre deosebire de virfurile abrupte și stîncose ale Tatrei cehoslovace, în formă de cupolă și acoperite cu ierbur. Lacurile Tatrei sînt cea mai frumoasă podoabă a acestor munți. Formate în circulele glaciare cu 20 milenii în urmă, au



o formă ovală, iar apa capătă o culoare verde-șmăradă pînă la albastru închis sau negru. Cel mai frumos lac al Tatrei poloneze este Morskie Oko (Ochi de mare), aflat într-un amfiteatru montan magnific ce cuprinde virful Rysy, cel mai înalt din Polonia (2499 m). O deosebită atracție a Tatrei o formează peșterile, dintre care un număr de 70 au fost explorate. Multe din aceste aspecte sînt de asemenea prezentate în fotografii și diapozitive în incinta muzeului.

Muzeul din Zakopane are ca anexă o grădina botanică ce cuprinde plante alpine. Aceasta se poate vizita din aprilie pînă la sfîrșitul lui septembrie, și se află sub protecția Academiei Poloneze de Științe.

Muzeele munților din Tatranska Lomnica și Zakopane contribuie la o mai bună cunoaștere a aspectelor de interes geologic și geografic și a frumuseților naturale ale munților Tatra. La acestea se adaugă informarea vizitatorilor privind dezvoltarea turismului în regiune, cunoașterea aspectelor etnografice și folclorice.

După numărul mare de vizitatori ai acestor muzee, veniți din țările respective și din străinătate, ne-am dat seama de interesul pe care îl prezintă astfel de instituții. Organizarea și la noi în țară a unui astfel de muzeu ar fi o realizare valoroasă și necesară. Ținînd seama de bogăția de frumuseți a munților noștri, de aspectele de artă populară din regiunile noastre de munte, am putea avea un muzeu care să concureze cu succes cu muzeele străine și care să invite la drumetie, și la o mai bună cunoaștere a țării și poporului nostru, pe tot cei ce-l vor călca pragul.

Ing. ELENA IONESCU